

Ročník IV.

Číslo I.

Vychází šestkrát do roka ve volných lhůtách.
Předplácí se na celý rok 40 h, do něm. zemí 50 h,
do ostatních zemí 60 h. — **Jednotlivá čísla** stojí
7 h, do něm. zemí 9 h, do ostatních zemí 12 h.

 HLASY
SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze 570-II.
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci u Prahy.
* Administrace **Praha**, čís. 570-II., Žitná ulice. *

Hnutí terciářské.

Napsal L. † abd.

V PRAZE, 1904.

Tiskem knihtiskárny družstva Vlast.

Pomalou, ale jistě razí si třetí řád cestu mezi širokou veřejností, bez hluku, ale trvale vniká v srdce a život katolického českého lidu.

Tento čilejší ruch a větší pozornost k třetímu řádu možno znamenati již v letech osmdesátých minulého století. Byl to hlavně papežský okružní list »Auspicato concessum« ze dne 17. září 1882 a brzy po něm vydaná zmírněná regule čili konstituce »Misericors Dei Filius« ze dne 30. května 1883, jež upozornily křesťanský svět a tudíž i nás Čechy na řád terciářů.

U nás v těch dobách vydáno řádem kapucínským nádherné, žel Bohu však, že málo rozšířené dílo »Ozvěna z Assisi« ve třech svazcích s četnými ilustracemi; pro terciáře počala vycházeti »Zahrádka sv. Františka«, různí nakladatelé vydávali regulní knížky pro třetí řád, na Velehrad a Hostýn konány terciářské poutě z Moravy a východních Čech, atd.

Tímto způsobem připravovala se půda pro další práce, a všem, kdož tenkrát ve prospěch terciářské věci pracovali, sluší dnes vzdáti povinný dík.

Avšak německý básník Goethe v jednom spise praví: »Kdo nejde ku předu, jde zpět.« Proto oprávněny byly obavy, aby takováto stagnace — klid, strnutí, nechceme-li to nazvati úpadkem v samém počátku — nestala se trvalou i v hnutí terciářském. Neboť nových činů nepřibývalo, a co bylo, klesalo.

●

Na sklonku minulého století nastává utěšený obrat. Při zmíněných poutích, konaných na p. sv. Velehrad pod vůdcovstvím vldp. vikáře Hejtmánka, vyslovovali terciáři často své tužby po lepší organizaci, pevnějším sdružení, a přání tato brzy došla alespoň částečného svého splnění. Již r. 1900, tedy v roce jubilejním, konán na Velehradě *přípravný sjezd terciářský* společně s obvyklou poutí; na sjezdu rokovalo se o různých otázkách »stavovských«, t. j. třetího řádu se týkajících, hlavně o tom, zda a kterak bylo by lze obsahem i úpravou povznésti »Zahrádku sv. Františka« a učiniti ji svým orgánem.

Když po ročních zkušenostech se ukázalo, že tato cesta nepovede k cíli anebo není dost bezpečna, usneseno na *prvním řádném sjezdu* r. 1901, aby byl vydán *vlastní list terciářský*. Vykonáno, a »*Serafinské Květy*« — toť název terciářského orgánu — vycházejí již na třetí rok v několika tisících výtisků, jsouce od prvopočátku *úplně aktivní*, ač předplatné na 12 čísel činí pouze *dvě koruny*.*)

Na *II. sjezdu r. 1902* doporučena přízni štědrých dárců »Jednota sv. Methoděje« ve Vídni, jež pečuje o konání českých bohoslužeb ve Vídni, ustanoveno konati krajinské sjezdy a pak upozorněno na kapli sv. Antonína ve Velké Blatnici na Moravě.

*) Administrace jest v Olomouci.

Uplynulý rok 1903 jest v dějinách terciářských u nás zvláště činy úrodný. O letnicích konán s plným zdarem krajinský sjezd ve Frydlandě u Místku; na brněnském všeobecném katolickém sjezdu popřáno místečka i třetímu řádu, neboť vsdp. Dr. J. Kupka přednášel v jednom odboru o třetím řádu; výkonný výbor terciářský odhodlal se vydati svým nákladem jak obsahem tak úpravou nádherné dílo »*Životopis sv. Františka*« z péra dp. P. Wilhelma, O. Min.*) Konečně pořádán třetí velehradský sjezd v měsíci září, který byl četně obelán, ačkoliv účastníci neměli slevy jízdného jako v letech minulých. Na tomto sjezdu usneseno mimo jiné, aby pro rok 1904 vydán byl terciářský kalendář pro odběratele »*Seraf. Květů*« za nepatrný doplatek.

Toť krátký náčrtek terciářského hnutí v nejnovější době. Jest to zrno horčičné, ale dá Bůh, že vzroste v mohutný strom, že vyspěje v pevné sdružení, s nímž bude třeba počítati. Proto jest naším přáním, aby tato knížečka podala mnohým poučení, co jest třetí řád, jaká práva a jaké povinnosti členům ukládá. Neboť dosti jest těch, kteří znají třetí řád jen dle toho, jak někteří členové nesprávně ho representují, představují, a nikoliv jak bylo úmyslem jeho zakladatelů.

*

*

*

*) Právě vyšel III. (poslední) svazek. Objednávky přijímá administrace »*Serafinských Květů*« v Olomouci.

Třetí řád založil sv. František z Assisi r. 1221. Nazývá se řádem *třetím*, poněvadž před tím založil sv. František řád Bratří Menších — to byl řád *první* —, pak řád Klarissek — to byl *druhý* — a posléze řád pro muže a ženy mimo klášter ve světě žijící, řád *třetí*; lat. tertius (čte se: tercius), odtud název *terciář*.

Avšak původní předpisy řeholní, jak je sv. František ustanovil, byly pro nynější dobu poněkud přísné; mužové a ženy zrození a vychovaní ve starých dobách, kdy na víru nebylo tak útočeno, mohli by snad bez velikých obtíží předpisy regulní zachovávat; ale mladší pokolení, na něž od nejútlejšího mládí novodobé zásady liberální a socialistické stále doléhají, mladší pokolení zajisté těžko dalo by se pro třetí řád získati. Proto zvěčnělý papež Lev XIII. vydal jmenovanou konstituci »*Misericors Dei Filius*«. Ačkoliv řád zůstal řádem, výsady a práva neztenčeny, přece byly povinnosti členů značně zmírněny; tím stal se řád mnohem přístupnějším, a vděční terciáři, jimž do třetího řádu vstup takto umožněn, nazývají Lva XIII. *druhým zakladatelem řádovým*.

Regule dle zmírněného způsobu zní:

»**Regule členů třetího řádu sv. Františka, jenž se zove řádem lidí ve světě žijících.**«

KAPITOLA I.

O přijímání, noviciátu a professi.

§ 1. Do řádu nemá býti dovoleno jiné přijímati, leč osoby takové, jež překročily čtrnáctý

rok věku svého, jsouce nad to mravné, mírumilovné a především u svatém vyznání katolického náboženství osvědčené, jakož i Římské Církvi a Apoštolské Stolicí vždy věrně oddané.

§ 2. Ženy provdané nemají býti do řádu přijmuty, leč za vědomí a souhlasu manželova; ale bylo-li by radno od toho upustiti, mohlo by se tak státi pouze za svolení jejího zpovědníka.

§ 3. Do řádu přijatí ať nosí malý škapulíř a k tomu pásek (cingulum), jak zvykem jest; kdyby těchto nenosili, pozbývají propůjčených jim práv a výsad.

§ 4. Kterí do třetího řádu vstoupili, ať celý rok na zkušenou (v noviciátu) ztráví, potom pak řádným způsobem professí složí a výslovně slíbí, že budou zachovávatí přikázání Boží a církevní; také ať slíbí, že za všechny chyby, jichž by proti professnímu slibu svému se dopustili, zadost učiní.

KAPITOLĀ II.

O způsobu života.

§ 1. Údové třetího řádu nechť ve způsobu života i oděvu se řídí pravidlem prostřednosti, která jednotlivě každému sluší, varující se všelikého velkého nákladu k nádheře směřujícího.

§ 2. Tanců a oplzlých divadelních her, jakož i nestřídmych kvasů a banquetů ať se velmi pečlivě vystříhají.

§ 3. V jídle a pití ať jsou střídmi a k stolu nechť nesedají a od něho nevstávají, pokud by se k Pánu Bohu nábožně nepomodili.

§ 4. V předvečer svátku Neposkvrněného Početí Panny Marie, jakož i sv. Otce Františka ať se všichni postí: velmi chvály hodni jsou pak ti, již kromě toho po starém mravu terciářů nejen každého pátku se postí, ale i na každou středu masitých pokrmů se zdrží.

§ 5. Spáchaných hříchů mají se pravidelně každý měsíc svatou zpovědí zbaviti; rovněž tak mají každého měsíce ke stolu Páně přistoupiti.

§ 6. Oněm terciářům stavu duchovního, kteří se denně již své žaltářové modlitby (breviář) modlí, nechceme přívětivě z té příčiny žádných dalších povinností ukládati. Světští členové, již se nemodlí ani kněžských hodinek, ani modliteb Marianských (nazvaných obyčejně »Malé hodinky k nejblahoslavenější Panně Marii«), ať se modlí každodenně dvanáctkrát »Otče náš — Zdrávas« se »Sláva Otci«, leč by pro nemoc toho činiti nemohli.

§ 7. Kterí smějí udělati poslední vůli, nechť záhy o majetku svém pořízení učiní.

§ 8. V domácím životě mají se vynasnažiti, by dobrým příkladem ostatním předcházeli, rovněž ať zbožné umění a nejprospěšnější věci podporují. Nechť netrpí, aby knihy neb noviny, které ctnost ohrožují do jejich domů se donášely a se strany jejich podřízených se čítaly.

§ 9. Přívětivě lásky jak mezi sebou, tak i k nečlenům ať pečlivě zachovávají. Kde jen mohou, nechť si dají na tom záležitosti, aby rozepře urovnávali.

§ 10. Přísahati nemají nikdy, leč je-li toho nevyhnutelně potřebí. Oplzlých řečí, jakož i šprýmovných, kluzkých žertů, ať se všemožně chrání. Na večer ať svědomí své zpytují, zdali snad lehkovážně něčeho takového se nedopustili: stalo-li se tak, ať chybu aspoň kajícíností napraví.

§ 11. Mši svaté budtež ti, jimž to obtíží nečiní, denně přítomni. K měsíčním shromážděním, jež by duchovní přednosta ohlásil, ať se dostaví.

§ 12. Každý člen přispívej dle poměrů jmění svého něčím do společné pokladny, čímž mohou podporovati se nuzní údové, zvláště pak nemocní, nebo lze takto pečovati o důstojnější konání bohoslužby.

§ 13. Nemocné členy mají navštěvovati představení buď sami, nebo se o to postarati, aby někdo jiný služby lásky jim prokazoval. Je-li nemoc povážlivá, mají též nemocného napomínati a pohnouti, aby se záhy o spásu duše své postaral.

§ 14. K pohřbu zemřelého úda nechť se dostaví členové místní a i z okolí a modlí se společně k Matce Boží dle navedení sv. Dominika, to jest sv. růženec (třetí díl celého růžence), na pomoc a nebeskou útěchu zemřelého. Mimo to nechť kněží při mši svaté a světští údové, možno-li jim, sv. přijímáním Těla Páně za věčné odpočinutí člena zemřelého milosrdně a ochotně prosí.

KAPITOLA III.

O úřadech, o visitaci (dohlídce) a o reguli samé.

§ 1. Úřady mají se odevzdávati vždy u přítomnosti k shromáždění svolaných údů. Tytéž trvají tři roky. Svěřili-li se někomu nějaký úřad, nemá se bez příčiny ani zpěčovati jej přijmouti, ani nedbale jej zastávati.

§ 2. Dohlížitel čili visitátor nechť pilně k tomu přihlíží, zdali regulní předpisy náležitě se plní. Proto má každoročně — ale i častěji, žádají-li toho potřebu okolnosti — podle možnosti sídla rozličných shromáždění navštívit, schůze konati a na to doléhati, aby se k němu všickni představení a členové dostavili. Dá-li visitátor někomu stran úřadu napomenutí nebo vážný rozkaz, aneb uložil-li některému údu spasitelné pokání, má je týž pokorně přijmouti a nevzpírat se, chyby odčiniti.

§ 3. Visitátoři mají býti bráni z prvního řádu sv. Františka aneb z třetího regulovaného řádu *) (v klášteřích žijících), jež kustodové nebo kvardiáni, když za to požádáni byli, jmenují. Úřad visitátora se mužům nekněžím (laikům) zakazuje.

§ 4. Neposlušní a vůbec škodliví údové buďtež po druhé i po třetí na povinnosti své upamatováni; nenapravitelní však z řádu vyloučeni.

§ 5. Přestoupil-li snad kdo tyto předpisy regulní, tedy věz, že se proto žádného hříchu vinným nestává, leda u věcech, jež beztoho se přikázáním Božím a církevním nařizují.

*) U nás v Rakousku není.

§ 6. Nemůže-li některý člen z důležité a spravedlivé příčiny některých předpisů této regule zachovati, jest dovoleno jej této části regule dispensovati, anebo, zdá-li se býti radno, něco jiného mu za to uložit. Za tou příčinou dává se řádným představeným jak prvního, tak i třetího řádu sv. Františka, jakož i dotyčným visitátorům k tomu plná moc a celé právo.«

Zároveň s touto zmírněnou konstitucí uveřejněn byl seznam plnomocných a neplnomocných odpustků, jichž terciáři svých řeholních povinností pilní jsou účastni. Tento seznam byl nahrazen novým, jenž vydán v breve »Qui multa« dne 7. září 1901. Pro nedostatek místa upozorňujeme lask. čtenáře na I. ročník »Seraf. Květů«, kde seznam ten jest otištěn.

* * *

Srovnáme-li předpisy regulní s výsadami za to udílenými, vidíme, že břemena, jež třetí řád ukládá, jsou velmi nepatrna. Co regule od terciáře žádá, skoro vše žádá církvev od *každého* člověka, na příklad: zachovávati Boží a církevní přikázání střídmost v jídle, pití a oděvu, půst, modlitbu denní a před jídlem i po jídle, vystříhati se neslušných divadelních her, řečí, tanců atd., tyto všecky věci vlastně ukládá desatero a patero církevních přikázání. Regule pouze zvláště na ně upozorňuje, poněvadž takové věci jsou buď zdrojem různých četných hříchů, nebo na druhé straně pramenem hojných duchovních milostí a spokojenosti.

Co nad to snad regule ukládá, není mnoho. Na př. řeholní modlitba. Kněží, již breviř se modlí, jsou další terciářské modlitby zproštěni. Laikům ukládá regule »Malé hodinky« *anebo* 12krát »Otče náš«, »Zdrávas . . .«, které si každý *libovolně* rozdělití může na *celý* den. Při tom třeba podotknouti, že řeholní modlitba *přednost má* před obvyklými modlitbami, ba je i nahrazuje. Sv. Otec Lev XIII. pravil 18. prosince 1884 k OO. kapucínům: »Každého dne, dříve než přistoupíme k oltáři, odříkáme dvanáct Otčenášů a Zdrávasů se »Sláva Otci«. Tak, tak; sám papež vykonává každodenně serafinskou povinnost terciářskou.«

Vybízí-li regule, aby terciáři *dle možnosti každodenně* přítomni byli nekrvavé Oběti mše svaté, žádá-li, aby každý měsíc přistupovali k stolu Páně — v tom přece nikdo nemůže viděti známku pobožnůstkářství. Vždyť Nejsvětější Svátost Oltářní, tento drahocenný poklad církve katolické, jímž nad ostatní církve se honosí, jest i jinak předmětem nejhlubší úcty věřících; co jiného mají účelem spolky kněží-adoratorů, čtyřicetihodinné pobožnosti atd.?

Nuže, kdo pozorně reguli třetího řádu pročte a prozkoumá, pozná, že neobsahuje nic, co bychom nazvati mohli pobožnůstkářstvím. Ale naopak, kolik pokynů a výstrah jest v ní; jež mají dalekosáhlý význam pro nynější nábožensky vlažné doby?! Provésti, co v jediném jen paragrafu regule žádá, vytkly si za účel jinde celé spolky, socialní komise atd.

Z kolika rodin vyrvána byla spokojenost, domácí mír a klid jen tím, že přemrštěná nádhra a bezměrné fintění pohltilo většinu rodinných příjmů? Kolik mužů dopustilo se nesvědomitostí v úřadě, kolik sáhlo jich na jmění správě jejich svěřené jen proto, aby doma i na veřejnosti žilo se nádherně, ač příjmy k tomu nestačily? Kolik rodin vykopalo si tak svůj hrob, jen aby dle ducha doby dnešní odělo se pozlátkem marnivosti? Něco takového nestane se zajisté tam, kde muž, a ještě lépe, kde žena dbá příslušného předpisu regulního!

Oč méně bylo by krvavých rvaček, vražd a žalářování, kdyby podařilo se omeziti zhoubné taneční zábavy a hostinské pitky, při nichž na místo chladného rozumu nastupují alkoholem rozvícené vášně! Zdaž není to úkolem mnohých spolků abstinentů, spolků střídmosti, šetrnosti a pod., zda neusiluje o to socialní politika za dnešní doby, aby takové zábavy byly na nejmenší míru obmezovány a povolovány? A takový účel sleduje třetí řád.

Stěžujeme si, že mnohé divadelní hry, obrazy a knihy tupí svatou víru, smysl pro krásu a mravnost zašlapávají v kal a podporují snahy, jež s esthetickými požadavky jsou na štíru. Zdaž nebylo by lépe, kdyby každý v oboru své působnosti pečoval, aby podobné »umělecké« plody do domácnosti se nenosily a zde nečítaly? Něčeho takového netrpí terciář svých povinností dbalý.

A opět jiný obrázek. Po smrti nějakého »strýčka« nebo »tetičky« rvou se takřka příbuzní

o pozůstalost, mnozí nebožtíka proklínají, nedostane-li se jim podílu, jakého si přáli. Kolik z toho mnohdy soudův a mrzutostí! Bylo by něco takového možno, kdyby zůstavitel hned za živa, při zdravém rozumu a klidně uvážil, komu co odkázati dle zásluhy a potřeby? Zdaž není regulní ustanovení o testamentu účelné a prozíravé?

Jak vhod přichází za dnešní doby prosycené nepřátelstvím, různicemi a nesváry předpis o bratrské lásce a snášlivosti k členům i nečlenům! A tak dále.

Opakuji ještě jednou: toho, co druhá kapitola regule (o způsobu života) členům ukládá, marně se domáhají sáhodlouhé zákony a předpisy policejní. Terciář, pokud řídí se předpisy regulními, jest v nitru svém spokojen, v domácnosti své šťasten a svým dobrým příkladem přivádí na dobrou cestu i druhé. A když všechny útrapy tohoto světa ukončí a odtud odchází, loučí se s ním družina bratří a sester, dávají mu s modlitbou v srdci a na rtech »S Bohem« a »Na shledanou«. I na tuto poslední poctu svých členů regule pamatuje, ukládajíc jim, aby nemocné spolubratry ošetřovali a těšili, za zemřelé se modlili.

* * *

Skončil bych, ale odkudsi slyším otázku: Co tedy dělat? Vložit každému na bedra škapulíř a opásat ho cingulem? Na to odpovídám: Ne tak! Třetí řád není káznicí nebo donucovací pracovní, kde by se lidé křesťanskému životu dle víry teprve

učili. To, jak § 1. o přijímání do řádu žádá, musí si každý do řádu přinést věnem. Proto v první řadě namířeny jsou řádky tyto k těm, kdož jsou mravně schopni a dobrou vůli mají, terciáři se státi. Takové skromně upozorňujeme na třetí řád, aby nelekali se jeho obtíží, *nezhrdali jeho duchovním bohatstvím*, ale rozmnožili vojsko serafinské. Má-li hnutí terciářské provést svůj úkol dokonale, potřebuje mnoho schopných pracovníků z řad intelligentních; o ty nám hlavně běži, a ty v první řadě hledáme *mezi duchovenstvem*. V té příčině dovoluji si skromnou otázku: Kterému důstojnému pánu nebylo by možno reguli třetího řádu zachovávat, kterému nebylo by možno tím neb oním způsobem spolupůsobiti šířiti vzácný odkaz Lva XIII? Pravda, jest velmi mnoho duchovních, kteří ve spolcích veškeren prázdný čas lidu věnují, ale jsou zase jiní, kterým nechce se do takové nevděčné práce, kde mnohý sám toho mezi lidem ani nezkusiv, osobuje si právo, posuzovati nezištnou práci a poctivé snahy jiného.

Snad leká se mnohý duchovní námahy spojené s řízením obcí terciářských, bojí se snad nesvorností ve své farnosti mezi věřícími, jež nerozumní členové někdy zaviňují; ale celkem — jak několika články v Seraf. Květech bylo ukázáno — jest to práce vděčná a záslužná.

Za svými duchovními pastýři budou se hlásiti ostatní věřící, mužové a ženy toho hodní, kteří budou pak mohutným kvasem v obci i ve svých rodinách.

Toto jednotné a veliké vojsko serafinské sloučí v sobě všechny vrstvy společenské, zmírní ostří společenských protiv, jež dnešní spory vyvolávají. »Konečně i ona otázka, již s velikou pílí znalci věcí obecných rozřešiti se snaží, kterak totiž vyrovnati s chudým boháče, bude výborně rozřešena, jakmile se upevní přesvědčení, že chudoba neztrácí své důstojnosti, že boháč má býti milosrdným, chudý se svým losem a údělem spokojen, že pak ani jeden ani druhý z nich pro tyto nestálé statky se nezrodili, nýbrž že jeden trpělivostí, druhý štědrostí nebe dosíci má.« (Lev XIII., *Auspicato concessum.*)

* * *

Kéž podaří se těmto řádkům osvětliti vznesený úkol třetího řádu těm, již ho dosud jasně neznali. Zmírněná regule jest druhým odkazem Lva XIII., jenž vždy a všude doporučoval třetí řád jako lék v dnešních společenských chorobách. Na vždy sice zavřelo se oko, jež s potěšením rozkvět třetího řádu sledovalo, na vždy přestala hýbati se ruka, jež bratřím a sestrám tak ráda žehnala. Útěchou však v tomto nezměrném bolu jest i nám terciářům, že nástupcem Lvovým stal se muž úřadu toho neméně hodný a schopný, že *na Stolec Petrův dosedl opět terciář*, jenž již dříve věřicím svým třetí řád doporučoval a i nyní v lásce otcovské jej zachová. Neboť i Pius X. přináleží k třetímu řádu svatého Františka. Roucho 3. řádu oblékl náměstek Kristův v Tre-

visu, kdež se byl stal r. 1875 biskupským kancléřem, později ředitelem semináře a konečně generálním vikářem. Již tam horlivě rozšiřoval 3. řád jak mezi mladším kněžstvem, tak mezi věřícími. Podobně si počínal, když se stal r. 1884 biskupem mantovským. Jako patriarcha benátský ještě horlivěji se staral o 3. řád. Když r. 1896 konal P. Antonín, provinciál benátský, veřejné shromáždění terciářů benátských v sále patriarchy benátského, byl přítomen též kardinál Sarto a nadšenou řečí oslovil terciáře. R. 1898 navštívil v únoru se 2000 poutníků svatyně assiské. Téhož roku na synodě v Benátkách opět doporučoval kněžstvu 3. řád. Roku pak 1901 vydal zvláštní list, v němž se přimlouvá, aby duchovní četně vstupovali do 3. řádu a jej mezi věřícími rozšiřovali.« (Serafinské Květy III., str. 26. a násl.)

Terciářskému hnutí v zemích českých

»Zdař Bůh!«

Příznivci družstva Vlast, pamatujte na naši knihtiskárnu a papírnický závod!

Ročník IV.

Čís. 6.

Vychází šestkrát do roka ve volných lhůtách.
Předplácí se na celý rok 40 h, do něm. zemí 50 h,
do ostatních zemí 60 h. — **Jednotlivá čísla** stojí
7 h, do něm. zemí 9 h, do ostatních zemí 12 h.

▭ H L A S Y ▭
SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze 570-II.
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci u Prahy.
• Administrace **Praha**, čís. 570-II., Žitná ulice. •

**Putování a jeho providenciální
význam pro naši dobu.**

Přednesl v gen. schůzi bratrstva sv. Vin-
cence z Pauli dne 19. července 1903

Dr. *Frant. Malček.*

V PRAZE, 1904.

Tiskem knihtiskárny družstva Vlast.

Dějiny křesť. církve dokazují ve všech stoletích, že vždy v oněch nešťastných dobách, kdy duch víry docela uhaslým se zdál, Prozřetelnost Boží muže vzbudila, kteří ozbrojeni duchem Ježíšovým, neohroženě ve světě vystupovali, jako noví apoštolé svedených národů, lid ze spánku hříšného burcovali a opět jej na dráhu spásy přivedli. Do počtu těchto dobrodinců lidstva patří *sv. Vincenc z Pauli*, patron našeho bratrstva, jehož církevní památku dnes konáme.

Nehodlám líčiti všestrannou jeho činnost a lásku, jest to příliš známo, než *na jeden moment upozorním z jeho života*, že totiž po návratu z Tunisu provázel své dřívější velitele *do Říma* a tam pobožnost na hrobech knížat apošt. vykonal, tam uctil sv. ostatky jejich a roznítil se při pohledu ještě více ve své horlivosti k následování, jak později v Paříži při návštěvě nemocných dokázal. Čteme-li životy jiných svatých, nezřídka dovidáme se, že obzvláštních milostí v putování dosáhli. Jest na snadě otázka, *jaký význam má veřejná a slavná pouť s ohledem na dobu přítomnou*. Chceme-li k otázce té správně odpovědět, třeba, aby nám jasný byl poměr přítomné lidské společnosti k Bohu a k církvi, jakož i socialní poměry národů a poměr lidí navzájem. Já pravím:

1. lidská společnost v době přítomné odpadla od Boha; poutěmi bývá nazpět k Bohu

vedena. — Jak hluboce poklesla dnešní společnost *v srdci*, jest Bohu jedinému povědomo; my máme zde toliko co činiti *se vnějším* odpadem, kterýž ovšem jen následek a účinek jest vnitřního a na tento souditi dává. Spojení člověka s Bohem jest výhradně a toliko náboženstvím možno, a sice jen Bohem chtěným, Bohem zjeveným, pravým jediným náboženstvím Ježíše Krista. Odpadnutí od náboženství znamená také odpadnouti od Boha. Náboženství a projev náboženství není mimo to možným bez kultu a vyznání; kde tedy zaniklo vyznání a kult, tam také není žádného náboženství. Nynější státy však, *i katolické*, prohlásily se veřejně a slavně *za bezkonfesní*. Bezvyznání jest princip, podle kterého se vládne; bezvyznání jest základ státního zákonodárství; bezvyznání jest měřítkem veřejného vyučování a vychování; bezvyznání jest vodícím základem při obsazování veřejných úřadů a učitelů; bezvyznání jest ustálená norma v politice; bezvyznání jest řeč veřejného tisku; bezvyznání jest převládající ton veřejného života. Jestliže se v jednotlivém, v rodinách, v obcích ještě vyznání, kult, náboženství drží a koná, tož předce nezvratnou jest událostí, že lidská společnost jako taková jest bez vyznání, bez náboženství, proto bezbožnou a od Boha odpadlou, a že všemi prostředky *k tomu se pracuje*, aby veškeré lidstvo od Boha a náboženství se odtrhlo a odpadlo. Obzvláště, poněvadž v platných a vedoucích kruzích společnosti veřejné nepřátelství proti náboženství

se jeví, pronásleduje se a násilně potlačuje, a od nejposlednějších již děsný křik se slyší: »Dokavád Bůh nebude se světa odstraněn, nebude lépe s lidmi: ať žije satan! ať žije peklo!« V zásadě a ve skutečnosti odpadla lidská společnost od Boha, a odpadnutí toto rozšiřuje se obrovskými kroky dál a dále a šířeji a hlouběji skrze všechny údy, jako nikdy, pokud křesťanství stojí.

Co má a může tomuto největšímu *zlu zabrániti aneb je odstraniti?* Obyčejné prostředky ukázaly se již dávno nedostatečnými: mimořádnému zlu třeba mimořádné prostředky naproti stavěti, a těmi nejvhodnějšími a nejpůsobivějšími jest *putování*. Neb putování jest veřejné a slavné prohlášení víry a vyznání Boha; jsou veřejná a slavná vyznání náboženství a kultu; jsou veřejná a slavná odprošení za tento děsný zločin, a způsobily, aby trestům a spravedlnosti Boží zamezily a Boží slitování také na zapřísáhlé jeho nepřátely vyprosily; jsou také nejúčinnějším vybídnutím na veškerou společnost lidskou, aby se k Bohu navrátila, a k tomu ji veřejným a slavnostním příkladem pohnula. Kdož mohl by toho upírati? A Francie dokazuje toho slavnými skutky.

2. Lidská společnost odpadla v době přítomné od církve; putováním bývá k církvi Kristově na zpět uvedena. Za našich dnů lidská společnost nechce nic věděti o zjevení Božím, o proroctvích, o zázracích, o vtělení Syna B., o milosti B., o životě milosti dítek B., o víře, o sv. svátostech,

o božské oběti, o božském ustanovení církve, o jejím božském řádě, o jejích božských právech, o jejím božském kněžstvu a jeho božské pravomoci; zkrátka, nechce ničeho věděti o říši B. a o zemi, které všickni lidé bez výjimky přináležejí, jejíž zákonům se všickni podrobují, jejích prostředků spasných užívají tou měrou, že jinak nikdo nemůže spasen býti, a každý v čase i na věky nešťastným býti musí. S bezkonfesností se právě také prohlásili za bezcírkevní, a s vyznáním zároveň také odvrhli od sebe církev. Ano, právě *církev Kristova* to jest, kterou všemi prostředky vyhubiti se snaží. Nejprve oloupili ji o *všecky časné prostředky existenční*, aby tím její duchovní působnost seslabili; *pak přeje se všemu a podporuje se vše*, co její duchovní podstatě nepřátelské a zhoubné jest: rozkol, blud, moderní židovství, ano i plné pohanství, nemravnost a nepravost ve všech podobách. Vydána jest na pospas *nejkřiklavější lži*, veřejnému utrhačství, veřejnému posměchu, nejohavnějšímu rouhání. Udělali ji již bezmocnou, o práva ji oloupili, papeže uvěznili, biskupy do žalářů uvrhovali, vypudili kněze a řeholníky, uzavřeli a zapečetili kostely a kláštery, trestali věrné věřící pro věrnost ke své církvi, ano i ženy a děti; *vnutili* jim odpadlíky za duchovní správce, a chtějí k zachovávání zákonů nutiti, které zapření víry se rovná. Toť nazývá se bojem kulturním XIX. st. V jedné zemi se tím zabývají, aby *církev cepy ubili*, v jiné, aby ji pod pokrývkou *udusili*; a co jest nejpodivnější,

cestou zákona, když dříve se sešli, aby si paragrafy udělali, které zákony se nazývají, a dle těch, aby všecko provedli a ospravedlnili. Tak jest tomu s nynější lidskou společností, a již není ani jediné vlády, která by církvi Kristově nepřátelsky nečelila, *Ecuador* v Americe a *provisorní Francie* vyjímaje, v kteréžto poslední však vše ještě pekelnými mocnostmi ohroženo, a ještě žádné pevné jistoty nalézti nelze. Co v této zemi jest *katolické* a smysl má pro zlo času, to vzchopilo se k veřejnému pokání, a snaží se nepřetržitým, slavným putováním s Bohem a církvi smířiti; a tyto poutě jsou to, které zemi k církvi, a skrze církve k Bohu přivádějí. Neb poutě vedou lid *do kima*, k náměstku Ježíše Krista, a sjednocují opět se středem církve; putování přimýká lid ke kněžím a biskupům, kteří s ním tuto *cestu prosebnou a kající* konají; putování přivádí opět *zástupy do chrámu B.*, aby slyšely slovo B., svaté svátosti přijímali, aby se opět nejdražší Oběti zúčastnili, opět veškeré požehnání církevní dosáhli, putování, kterého se všechny stavy, veškeré stáří, veškerý rod zúčastňuje, jako tomu ve Francii nyní skutečně jest, *rozšiřují církevní smýšlení*, církevní podstatu, církevní život po městech i na venkově, po horách, v dolinách, skrze všechny provincie, osady i rodiny, dobývají všecko opět pro církve, co od ní odpadlo, a často získávají i nejurputnější nepřátely, že zase dobrými dítkami býti chtějí a k nejzmužilejším a nejstatečnějším ochráncům se počítají.

Celá podstata putování jest církevní a katolická, veškeré skutky jeho jsou církevní a katolické, a jsou výhradně a výtečně církevní a katolickou pobožností. Putováním přiznává se veřejně a slavně ke katolické církvi, a odsuzuje a zavrhuje se veřejně a slavně odpad od církve katolické. Toto veřejné a slavné odsouzení a zavržení k tomu jest způsobilé, slepým světlo, vlažným zmužilost, slabým sílu, kolísajícím rozhodnost uděliti, a nesčetné k církevnímu a katolickému smýšlení ku připojení k církvi a životu přivésti. Na začátku května 1873, když se jednalo o blahořečení Josefa Labra, *řekla deputace franc. poutníků* k papeži Piovi IX. tato slova: »Náš krajan Labre, veliký *poutník* nové doby, dokonal běh života na prahu Vatikánu; na prahu Vatikánu začneme s naším . . . Při svých putováních máme jen jediný cíl, církvi jen jednu jedinou ctižádost, abychom naší vlasti její poslání, její prvorozenou dcerou, papeži jeho obránce, navrátili. Půjdeme od svatyně ke svatyni, k Bož. Srdci Páně naše prosby a k jeho neposkvrněné matce naše vzdechy obraceti.« Od středu církve vychází putování, jejíž prvorozená dcera, která tolik zavinila putováním, nazpět se vrací, a kolik poutníků, tolik obhájců dostává posilu nejvyšší hlavy církve, kteráž od katolických vlád sama tak hanebně oloupena, opuštěna a ve všech právech svých pohaněna bývá.

Veřejným a slavnostním putováním vyznává se, jako žádným jiným prostředkem, sv. církev Kristova vůči jinověrcům; neb poutníci ubírají se

z místa na místo, z krajiny do krajiny, ano i do jiného dílu světa — *máme-li Jerusalema* na zřeteli, — a při těchto taženích rozvinuje se život katolický, bohoslužba katol. před očima všech, a pravda katolická hlásá se všude na všech místech. Veřejností a slavnostním rázem svým jsou k tomu způsobilé, aby pozornost všech na sebe obrátily, a kdo má počestný úmysl a dobrou vůli, nalézá tu příležitost, aby katolickou církev v její nauce a v jejím životě poznal, a může se, podporován milostí B., jí přidružit a tím spásy nabýti. Putování jest k tomu, aby bloudící nazpět do církve uvedeni byli.

3. *Církevní a křesť. společnost jest v době přítomné rozdvojena; putování spojuje.* Ale odpadnutím od Boha a jeho církve jest páska jednoty sama mezi katolíky a vůbec mezi křesťany roztržena, a celý křesť. svět až do rodin a jednotlivců na strany rozdvojen, které sobě v zásadách a v životě nepřátelsky čelí a všemožným způsobem proti sobě válčí, že nevyskytuje se mír, žádný klid, žádná láska, a že okršlek zemský se sopce podobá, která neustále ve vnitru svém zuří, a čas od času nejzhoubnějšími výbuchy města a země pustoší a lidi na sta tisíc vraždí. Mluví se a píše se mnoho o sjednocení, o jednotě národů a národností, o universální republice, o všeobecném míru, o sbratření celého pokolení lidu, o svobodě a rovnosti všech; ale čím ohnivěji a silněji se pracuje na uskutečnění tohoto plánu, tím příkřejší protivy vytvářejí se, tím násilněji trhají se všechny pásy

společnosti, tím nepřátelštěji staví se k sobě živly, tím násilněji a mocněji vyvíjí se válka všech proti všechněm. Z hora tyranisuje liberalismus, z dola podkopává internacionála, a ze všech stran tísni duševní a hmotný úpadek lid-skou, a zejména církevní a především katolickou společnost; a toto všestranné zlo tak daleko pokročilo, že žádný přirozený paprsek naděje na vykoupení neb záchranu se nespatřuje. Příčina toho však záleží v tom, že hmotná válka válku duchovní za podklad má, a že válka duchovní právě pochází z protivných principů, z energických snah vůle a odtud vyplývajících různých východisek života. Vnější válka jest tedy jen vývoj vnitřní války, a této vnitřní válce nemůže žádná moc vládní a žádná moudrost světská konec učiniti. Duchy k pořádku uvést, rozum ku pravdě připoutati, vůli ku právu vázati, city kráseliti, svědomí řídit, slovem, duchům harmonický směr udělit, a sjednotiti může toliko božské náboženství, církev Kristova, katolická láska. Tam a jen tam jest jednota duchů, jednota vůle, jednota srdcí, jednota řeči, jednota jednání, jednota života; zde jsou tatáž dogmata, ve které se věří, tytéž zákony a přikázání, která se zachovávají, tytéž prostředky spásy, jichž se užívá, tatáž oběť pro všecky, tentýž cíl, ku kterému se směřuje, tatáž cesta, po které se kráčí; a proto ta skutečnost: »Množství věřících však bylo jedno srdce a jedna mysl« (Sk. ap. 4, 32.); a neustálý zápas o jinou skutečnost: »A bude jeden ovčinec a jeden pastýř,«

(Jan 10, 16.). Tato jednota a sjednocenost, tato síla sjednocující, tato katolická láska, která v každém spolučlověku dítko Boží a bratra a sestru v Kristu poznává, a skutečně dle toho jedná, jest život církve katolické.

Tento život církve katol. jest však v našich dnech ohrožen, a nejvíce od vlastních jejich dítek nezdárných, od nepřátel lstí a násilím napaden, každým krokem potlačován, na všech stranách v nebezpečí, že bude zničen a stroskotán. A kdyby byla tato jednota na kusy rozbita, obrátil by se brzy celý svět v nevylečitelný chaos, v němž by žádná spořádaná lidská společnost více býti nemohla.

Není-liž tedy zvláštní a všeobecně nápadné dílo prozřetelnosti Boží, že nyní celý katol. svět se vždy úžeji a pevněji kolem středu, to jest kolem papeže římského shromážďuje, čím více nepřátelské mocnosti od něho se odloučiti hledí; že s papežem biskupové jako jeden muž stojí; že s biskupy kněží na život a na smrt v témž boji jdou; a že se všickni věřící, kteří se jako pravé dítky poznávati dají, a s sebou cítí, nerozlučně kolem hierarchie se shromážďují, této nezlomnou přítulnost a věrnost přísahají a tuto při každé příležitosti na jevo dávají. Boj proti církevní jistotě učinil právě tuto jednotu jako neproniknutelnou hráz tím pevnější. Hlavní prostředky k tomu jsou však právě veřejná a slavná putování.

Neb putování probouzí v dítkách církve církevní vědomí jednoty společných nebezpečí, která jí hrozí, společnost duchovních statků, o které se jedná, společnost zájmů, které sebezachování ukládá, společnost boje, který se všech údů týká, a žádnou neutralnost, žádné porovnání, žádný mír, žádné příměří netrpí, v němž se o časné a věčné blaho aneb o časnou a věčnou záhubu jedná.

Toto putování spojuje lid a kněze v jednom smýšlení, v jednom účelu, v jedné modlitbě, v jedné oběti, v jedné nauce, k jednomu úkonu náboženskému, na těchže místech; a v tom záleží ráz jednoty a jednotnosti ve vnitřním a vnějším životě, pospolitosti církevní společnosti, ve kteréž jest jednota a všeobecnost, která katolicismu výhradně přináleží. Putování spojuje všechny stavy, všechny národy a národnosti v katolické lásce, dělá lidi, kteří se dříve neviděli, známými, přátely, bratry slovem i skutkem a všechny spojuje s Bohem, počátkem, středem i cílem všech bytostí, ve vzájemné lásce; spojují se tu srdce mezi lidem, a všechna srdce lidská spojují se s božským srdcem Ježíšovým, z něhož čerpají totéž smýšlení, tytéž city, totéž nadšení pro tytéž zájmy, pro tutéž snahu, pro tentýž život, a tak vyvíjí se z poutí katolická láska a katolický život, kterýž i srdce oněch poutá a k sobě připoutati musí, kteří bez Boha a bez církve v chladné opuštěnosti žijí. Zda nejsou tedy putování nejúčinnějším prostředkem, konec učiniti odloučení, nespokojenosti, nenávisti, válce mezi lidmi a vše v lásce a svornosti vyrovnati,

co je odporné, strnulé, příkře a nepřátelsky proti sobě stojí? Kéž by této pravdě také porozuměli světská knížata a světské vlády; jak snadno bylo by též nejodpornější živly pod žezlem autority, poslušnosti, pořádku spojití a k blahu všech je ovládati.

4. *Lidská společnost přítomnosti jest spustošena nejhrubšími bludy; putováním se od nich osvobozuje a ku pravdě přivádí.* Základní blud, náboženská lhostejnost (indifferentismus), tvrdí, že Bůh se o člověka nestará, a proto také ve skutečnosti se o Boha a náboženství nedbá. Veřejná a slavnostní pouť odmítá jej již svým zjevem jakožto rouhání slovy a jakožto zločin skutky, a ukazuje mu příkladem svým víru ve svrchovanou vládu Boží a vládu nad zemí, shromažďujíc lidi pod praporem kříže, aby Boha usmířili a všecky duchovní i tělesné milosti a dobrodiní si vyprosili, Indifferentismus tvrdí, že všechna náboženství a všechna vyznání jsou stejná a staví na roveň božské náboženství s lidskými vynálezy, pravdu se lží na stejný stupeň. Putování hlasitě proti tomu mluví a veřejně tomu odporuje v theorii a praxi; neb jsou veřejným a slavným úkonem jediného božského náboženství Ježíše Krista přede vším světem a neobojetně vysloveným svědectvím toho, co v srdci věříme, slovem i skutkem, dle slova apoštola národů: »Srdcem věří se ku spravedlnosti, ústy však stává se vyznání ku spáse,« Řím 10, 10.) a dle slov Páně k apoštolům: »Budete svědky mými v Jerusalemě a v celé Judei, v Samárii a až

do končin země.« (Sk. ap. 1, 8.) Zda není tomu, jako by Duch Boží sta a tisíce poutníků uvnitř vybízel a je ponoukal, by se vypravili, od místa k místu putovali a všude bez ostychu a bázně náboženství Ježíše Krista vyznávali a jako takové ukazovali, kteréž jedině Bohu milé a lidem spasné jest? Indifferentismus prohlásil svobodu kultu a svědomí, jako by člověk byl pánem nad obojím, a všechny kulty stejně pravdivé byly, aneb stejně falešny, stejně dobré aneb stejně špatny, všechny stejně potřebny, aneb stejně zbytečny, stejně užitečny aneb stejně neužitečny býti mohly. Putování dává důraz na jeden květ, že jest potřebný, a dává Bohu, božskému Vykupiteli, Královně nebo andělům a svatým čest přede vším světem; putování uvádí věčně nezměnitelný zákon svědomí ku svému právu a vlivu; stanoví jeho božské náboženství veřejným a slavným úkonem jakožto jedině pravdivé, nutné a spasné, odmítajíc od sebe vše ostatní a každé účastenství takové si ošklivujíc. Kdo rozum má, může o tom přemýšleti, a kdo srdce má, může pravdu hledati, a kdo čest má, nalezne ji.

Hlavní blud naší doby jest též *racionalismus*, který všechno: nadpřirozené zázraky, proroctví tajemství, zjevení, milost, svátosti, oběť, dílo vykoupení, církvi Kristovou. zavrhuje a ničeho nepřijímá, než co rozum chápe a pojímá. Ježíš Kristus není pro něho ničím jiným, než moudrý a dobrý muž, víra ponížení a otročení rozumu, křesť. život sebeklam, aneb potlačení. A hle: pu-

tování zjevují světu víru ve všecko nadpřirozené, čemu katol. církev učí. Poutníci doznávají hlasitě a rozhodně: Božské náboženství a jeho konání toliko může člověka zachrániti, a racionalismus oněmi ve své chabosti, která nikoho oblažiti nemůže, celou společnost lidskou. Základní blud naší doby, který se vyvinul z racionalismu, jest *materialismus* a *sensualismus*, kterýž člověka pouhým tvorem smyslným dělá. Neb opustí-li nadpřirozený řád dítky Boží, nemůže se také dlouho udržeti v přirozeném řádu dítek lidských, rozumných tvorů, nýbrž klesá až k životu zvířecímu a hoví ku své největší hanbě a potupě nejšpinavějším a nejhnusnějším vášním. Zda nedožili jsme se, že člověka s vědeckým odůvodněním zvířetem a sice tím nejošklivějším zvířetem, opicí, učiniti chtěli? »A člověk, kterýž vždy byl, nepoznal to; jest podoben nerozumným zvířatům a jim podobným se stal.« (Ž. 48, 13.) Nejsou-liž to putování, kteráž člověka celou mocí zvedají, ze světa smyslného povznášejí, k nadsmyslnému, k nadpřirozenému, nebeskému, věčnému, božskému povznášejí a jej, jeho cíl a konec, jeho štěstí a jeho blaženost hledají a nalézti učí; materialismus a sensualismus však co nejslavněji odsuzují a zahanbují? A kdo mohl by tomuto nadšení na dlouho odporovati? Již přidružuje se ve Francii, Itálii, Belgii, Anglii, Americe pouť k pouti, a tato putování zvedají se od země k zemi a jejich oživení jest smrt materialismu a sensualismu ve všech těchto zemích. Nemohlo a nemělo by jinde

všude tak býti? Nezdá se, že by božská Pro-
zřetelnost právě tohoto prostředku užila, kdyby
se nad lidem svým slitovati a jej zachrániti chtěla?

Hlavním základním bludem naší doby a zá-
roveň hlavní nepravostí jest *pýcha*, kteráž veškerou
božskou a lidskou autoritou opovrhuje, proti ka-
ždému zákonu se protivuje, a jen poroučeti chce, ale
poslouchati více nechce. Odtud svatokrádežné
opovrhování božských tajemství, vykoupení a
církve B.; odtud vzpoura proti knížatům a vrch-
nostem; odtud nesvornost mezi národy; odtud
rozháranost všech údů lidské společnosti; a od-
tud děsná zkaženost ve všech lidských vrstvách.
Putování však jest právě tolikový projev veřejného
pokání a sebepokoření, jest právě taktéž projev
nejslavnějšího uznání authority B., jeho sv. církve,
podrobení se nejen zákonu víry, nýbrž také všemu,
co víra žádá, ať jest to v duchovním neb světském
směru; neb to jest duší a duchem všech církevních
putování, jest to protest celého národa proti re-
voluci a nejslavnější odsouzení její nejsilnějším
způsobem.

Skutečný hlavní blud naší doby a zároveň
příčina veškerého neštěstí jest *naturalismus*, který
jednu neurčitou nejvyšší bytost aneb vesmír sám
jako Boha si myslí, oddávaje se sentimentálním
myšlénkám, představám a citům, a tak svou boho-
službu slaví; úctou Boha v církvi jako prázdnu
formalitou povrhuje. Jeho přívrženci nenavštěvují
chrámů, nesúčastňují se Božích obětí, nepřijímají
sv. svátosti, a nemodlí se více; sami sebe exko-

munikovali, nepěstují obcování svatých, pozbývají tím veškerého požehnání nebes, nežijí život dítek Božích, a nutně stanou se nešťastnými v čase i na věky. Nejlepší prostředek proti tomu jsou poutě, a o tom jeden hlas takto dí: Jako s ohledem na duchovní život říci lze: *Žádná modlitba, žádné spasení!* Tak lze s ohledem na obnovení společnosti totéž říci: *Zádné spasení není možno pro společnost, které se nemodlí.* K tomu dojíti musí, aby rozšířená, veřejná modlitba se obnovila, na takových základech, aby všeobecnost veřejných modliteb a usmíření celému národu se rovnalo.

Tu ukazuje se společenský užitek modlitby a putování v celém svém světle. Politickým, konstitucionelním a parlamentárním zjevům postavme naproti dobrovolné, zářící a všeobecné hlasování, od kterého nejvyšší Pán událostí a lidí hlasy sbírá, sčítá, a přání plní, kdy se mu líbí. Není žádného jiného prostředku, abychom na svah pravdy vystoupili, a k obnovení křesť. pořádku dospěli, což jest cílem našich přání a účelem našich zápasů. Bez pomoci B. a požehnání, marné naše namáhání, opakujeme tu; s pomocí B. mohou i nejmenší naše námahy, ano i ony, které se zdají k neplodnosti odsouzeny, k rozhodnému a vítěznému výsledku přijíti. Kde však se více a společně modlí než právě při poutích? A zda není modlitbě a obzvláště společné modlitbě vyslyšení zaslíbeno? Totéž lze říci o pravé úctě B. a o pravé bohoslužbě, které se netoliko jednotliví lidé, nýbrž lid jako lid, ná-

rod jako národ účastniti zavázán jest, aby jako lid a národ Boha uznal a jej ctil! Putování vychází z nadpřirozeného, pohybuje se v nadpřirozeném, vyznívá v nadpřirozené a ničí celý naturalismus, skrze ně bývá vytlačeno novopohanství, lidstvo zneuctující a ničící starým, lidstvo zachraňujícím a povznášejícím křesťanstvím.

Hlavním bludem naší doby jest domněnka, že *světský stát jest jedinou suverenní autoritou a mocí na zemi*, a že jemu přísluší naprosté právo nade vším; proto také vyučování a vychování, o náboženství svědomí, svobodě, cti, majetku lidskému veškerou pravdu a veškeré právo pro sebe zaujímá, církev B. za svou otrokyni považuje. Zákonodárství provádí, ve kterém žádný jiný moment uznán není, než jeho nejvyšší vlastní svévůle, a *komunismus* a *socialismus*, kterých u jiných zavrhuje, sám v nejširším slova smyslu vše ničícím a potlačujícím despotismem v nejplnější skutečnosti působí. Putování protestuje proti této státní modle, prohlašuje pravého Boha; vyznává pravého Boha jako Pána zástupů, jako krále králů, jako soudce a odplatitele knížat a národů a jako neobmezeného Pána všehomíra, jako naprostá pravda a jako naprosté právo. Poutě dávají Bohu což Božího jest, a císaři což jest císařovo; konají pravou bohoslužbu, a odsuzují každou modloslužbu; volají v tisícere modlitbě prosebné o vykoupení od tohoto největšího všech zel, a snaží se nebe veřejným pokáním k odejmutí vše ničícího trestu pohnouti.

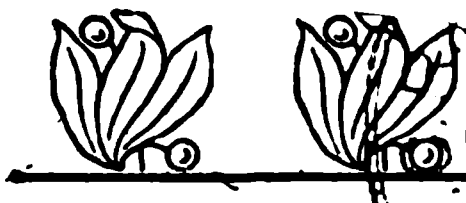
Poněvadž není jiného prostředku proti této moci knížete tohoto světa, prosí poutníci o zázrak nebes; a tento zázrak neodepře Bůh lidu kajícímu a skroušenému.

Hlavní blud naší doby jest *spiknutí všech sekt a tajných společností proti žití B. na zemi*, proti církvi katolické, aby ji s povrchu zemského vyhubili; a pekelné dílo potud se podařilo, že veškeru moc v rukou svých mají. Církev, pokud se pozemských prostředků týče, docela bez obrany a ochrany jim vydána jest, a ještě jen na jejich dobré vůli záležitosti se zdá, kdy a kterak jí poslední ránu smrtelnou zasadí. To poznává a cítí církev; proto pozvedá se ke všeobecnému putování, aby vševědoucího, všemohoucího a neoklamatelného prosila a žádala, a jej k vyplnění jeho zaslíbení pohnula: »Brány pekelné ji nepřemohou.« (Mat. 16, 18.) Modlitba celé církve nikdy nebyla nevyslyšena; a i nyní bude vyslyšena a sice tím skvělejším způsobem, čím nemožnějším se zachránění zdá.

Praktické bludy základní naší doby jsou *lež a bezpráví*, které jsou tak všeobecné, tak vytrvalé, tak nestydaté, a nade všemi vrstvami společnosti panují, že naší době takorůzka charakteristickou pečť vtiskují, že ji potomní doba věkem lži a nespravedlnosti nazývati bude a hrozné slovo sv. Augustina svou platnost má: »Co jsou říše, když spravedlnost odstraněna jest, jiného, než státy loupežnými? Neb co jsou loupežné říše jiného, než bezbožné říše? Není více

práva knížat, národů, obcí, rodin, osob; jen to, co moc usoudí, jest pravé; a kam moc nestačí, tam jest lež, i ta nejhmatavější, nejveřejnější, nejoficielnější všeobecný, nejpůsobivější, nejvýtečnější prostředek. Putování volá k Bohu pravdy o osvobození od této prolhanosti, k Bohu spravedlnosti o vykoupení od této všeobecné nespravedlnosti; putování připíná se ke skále církve, kteráž jest sloup a utvrzení pravdy (1 Tim. 1, 15.), aby nebyla obelhána o veškerou pravdu a oklamána, ve které se blahoslavenými ti nazývají, »kteří pro spravedlnost pronásledováni jsou« (Mat. 5, 10.), aby vytrvali, když nespravedlnost a násilí také vše pohlcuje. Poutě hledají věčnou pravdu a nekonečnou spravedlnost usmířiti, aby u Boha říši pravdy a spravedlnosti opět vyprosili; a běda zemím, ve kterých také tento poslední a nejpůsobivější prostředek buď nepřichází aneb, poněvadž zloba svou plnou míru dosáhla, kde již více se ho užiti nedá.

Z těchto krátkých naznačení s dostatek vysvítá, v jakém poměru jest putování k theoretickým a praktickým bludům doby, které lidskou společnost hubí a ničí; a jak třeba zvláště pro naši dobu, aby knížata a králové se k církvi připojili, aby tím providenciálním prostředkem rozhněvané nebe usmířili, a klesající země zachránili.

Ročník V.

Čís. 1.

Vychází šestkrát do roka ve volných lhůtách.
Předplácí se na celý rok 60 h, do něm. zemí 70 h,
do ostatních zemí 80 h. — Jednotlivá čísla stojí
10 h, do něm. zemí 12 h, do ostatních zemí 15 h.

— H L A S Y —
SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze 570-II.
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci u Prahy.
* Administrace **Praha, čis-570-II., Žitná ulice.** *

Nepřítel zemědělství.

Epištola k našim zemědělcům.

Napsal

V. Boř. Pavlík-Sýchra.

V PRAZE, 1904.

Tiskem knihtiskárny družstva Vlast.

Zlý osud zahrává si s naším stavem rolnickým; není na tom dosti, že vysoko vyšroubované daně stěžují život rolníka, má tu ještě i samotné dělnictvo proti němu býti poštváno.

Nelze žádnému příteli stavu selského i stavu dělnického klidně přihlížeti k tomu, když namlouvá se dělnictvu zemědělskému, aby opustilo rolníky a postavilo se před tovární bránu a tam žebralo o práci, o chléb, aby opustilo dosavadní své zaměstnání a tak snažilo se druhům svým v průmyslu pracujícím stěžovati existenci nabízením levnější síly pracovní; to kdyby se také vysvětlilo našim dělníkům nalézajícím se v některém socialistickém táboře, poděkovali by se velmi citelně svým předákům za jejich »agrární« nápad.

Kdo měl příležitost býti na vesnici blíže průmyslového města, kam tovární dělníci chodí »do zábavy« a nebo na tu kapku »posily«, ten zajisté si vysvětlí, proč se agitatorům socialistickým mezi dělnictvem zemědělským v takových místech daří. Takové hazardské kousky, takové plýtvání penězi nemůže si dovoliti slušně situovaný hospodář! To ovšem láká bezstarostného, nezkušeného dělníka venkovského, aby opustil venkov a uchýlil se pod křídla průmyslu továrnického. Že však život továrního dělníka není tak závidění hodný, jak by se zdálo, dokládati netřeba.

Jak naproti tomu je spořádanější a lidštější život dělníka zemědělského! On sice má mzdu menší než druh jeho v továrnách zaměstnaný, ale *žije* celý týden pravidelně; on výděleček svůj správně si rozdělí na celý týden, ví, co může a co nemůže utratiti; on žije pro budoucnost. Tovární dělník tak nejedná. On v den výplaty vyrovná dluh, a ostatní ještě v týž den padne; po případě padne vše, a ani dluh se neplatí; dosti času za týden, za dva; konečně nemusí se platit vůbec; však on to »kapitalista« krámkář vydrží. Mnohdy hodný a starostlivý tatínek jde z továrny do hospody nebo do kořalny, tam ten svůj týdenní žold se svými stejnými kamarády probije, ač rodina třeba několikačlenná s hladem čeká doma na návrat živitele, aby po celotýdenním nedostatku aspoň jednou se měla dobře.

Poměrně život dělníka zemědělského je lepotvárnější, ano, jako nahoře podotknuto, lidštější; není v něm smrtonosné vyžilosti, jaké nacházíme u dělníka průmyslového. Neboť, kde je více síly, zdraví, veselého, nenuceného, třeba »nemoderního« života, než v těch odlehlých chaloupkách, kam odpadky otravného života průmyslových měst dosud nevnikly? Kde najdete spokojenějšího dělníka poměrně dobře si stojícího, který má svou drůbež, kozu, prasátko, krávu, ba i svou třeba chudoučkou chaloupku, než na vesnici?

A přece zemědělské dělnictvo, poblíže měst, spěchá do střediska otravného života, proto, že tam bude *volněji* živo, a tak se stává, že mladý

lid venkov opouští a utrativ ve velkých městech tělesnou sílu i zdraví své, vysílen a zmrzačen v pozdním věku do obcí domovských se vrací. Toho však dělník nedbá, on žene se za nadějí, že po celý rok a stále zaměstnán bude a tak život svůj protluče; že i průmysl neposkytuje dělnictvu jistého chleba, že i zde je vyhazov z práce, hlad a bída na denním pořádku, na to se zapomíná, on o tom neví, on to nezkusil a agenti socialističtí mu to neřekli; jen do města, jen do továrny, tam bude lépe, nemusíme se od rána do noci dřít, můžeme ráno dlouho spát a na večer jako páni jít na procházku, budeme mít větší plat a pod.

Co mu o ten šesták, dva šestáky větší plat denní je platný, když mu nestačí ani na tolik, kolik má dělník zemědělský za polovici menšího platu?

Rolník platí svému dělníku, co může; zvlášť náš malý zemědělec, na něhož ženou socialističtí agenti útokem, platí slušný peníz, takový, jaký má i dělník tovární, avšak přece jen při najímání dělnictva nemůže konkurovat s průmyslem, *protože je mzda dělnictva zemědělského obmezena důchodem půdy, a protože za nynějších poměrů tržby zemědělské nemůže rolník svalovat zvyšované náklady výroby na konsumenta zvyšováním cen plodin, jež regulují poměry trhu světového.*

Za těchto poměrů může rolník v některých krajinách obdělávat půdu již jen sám se svou rodinou. V krajinách, kde se intensivně hospodaří,

stává se nedostatek dělnictva rok co rok citlivějším a zvláště v době pilných a neodkladných prací, ve žních a j., velice povážlivým.

Poměry tyto přiostrhují se ještě horlivým agitováním socialistů dobře vystihujících, *»že v zachování potřebného dělnictva rolnictvu spočívá těžiště zachování středního stavu rolnického, o jehož zproletarisování usilují.«*

To hlásají docela otevřeně přední apoštolé našich socialistů a dodávají dále; *»že musí býti také při zemědělství zavedena osmihodinová práce dělnictva, a nestačí-li rolníkovi, že musí zaměstnávatí dvoji dělnictvo!«*

Ovoce těchto agitací dozrálo v Uhrách, kde by rolnictvo o známé stávce dělnictva zemědělského bez mimořádných opatření vlády nebyvalo ani obilí sklidilo. Jest svrchovaně na čase, aby se této palčivé otázce u nás větší než dosud věnovala pozornost.

Rolnictvo samo musí tu přiložiti ruce k dílu; jsem pevně přesvědčen, že mnoho vykonati by tu mohla strana agrární, kdyby na místě sledování vysoké politiky obrátila se dolů k lidu a otázkou nedostatku dělnictva zemědělského více se obírala a jemu odpomoci se snažila. Rolnictvo by tento krok jistě radostně uvítalo.

Ovšem, rolníku se podává řada receptů, jimiž má se zhojiti nebezpečná nemoc — nedostatek dělnictva v dobách polní práce.

Jedním z nejdůležitějších prostředků k odstranění nedostatku dělnictva zemědělského jest

usnadniti a zpříjemniti lidu dělnému pobyt na venkově, aby se tam cítil spokojeným a netoužil po městském ruchu; ale prostředek ten, ač by aspoň částečně pomohl, lze těžko provést. Koho pojme jednou touha po městě, toho nezdržíte, i kdybyste mu dávali sebe větší plat, a častovali jej každý den pečením, on vám přece odejde; jeť jako vystěhovalec do Ameriky, který nedá se žádnou výstrahou od cesty zadržeti.

Ale něco se v té věci činit musí přece; deputátnímu čeledínu má se dle Prokūpka poskytnouti bezplatný, přiměřeně pohodlný byt, možno-li s malou zahrádkou a třebaš i kouskem pole, dále poskytnouti mu řádný deputát, aby mohl z něho býti živ, zacházet s ním šetrně a laskavě, aby byl přesvědčen, že jej hospodář spíše pokládá za svého spoludruha a nikoliv sílu, z níž chce těžiti; pak prý najdou se lidé, kteří zůstanou raději na venkově, než aby šli do města, zvláště když se oženili a mají rodinu, kterou, což je svatou pravdou, spíše na venkově užíví. A co se týče ostatního dělného lidu, tomu nutno také poskytnouti bezplatný byt, přiměřenou mzdu a celoroční práci, aby měl z čeho býti živ po celý rok a nemusil se sháněti po práci ve městě.

Pan Prokūpek, přítel dělnictva, neuvácí však, čím zaměstnati po celý rok dělnictvo, které rolník v době prací polních potřebuje, a které celý rok netrvají; kdyby mělo se učiniti dle přání pana Prokūpka, nezbyvalo by rolníkovi než sáhnouti do jiného oboru práce, čímž by ovšem poškozovány

byly živnosti jiné, ale co má si jiného rolník počítí? Nezbyvá mu, než aby plodiny své také zpracoval na zboží odbytné, jako jsou různé výrobky z proutí, ze slámy a pod.

Jest jisto, že by rolník mohl velmi dobře i v době zimní zaměstnati veškeré své dělnictvo, které v nejpilnějších pracích polních potřebuje, a zdá se, že k tomu dojde a že tomuto kroku padne za oběť několik živností.

Jest chybnó tvrditi, že akkordní práci dá se to jen předejítí; nikoliv, svědomité, křesťanské jednání s dělníkem, dáti mu práci po celý rok, a mzdu takovou, aby mohl býti živ jako člověk, který musí těžce hmotně pracovat.

Dále nutno přikročiti k tomu, aby postaráno bylo o zemědělského dělníka pro případ onemocnění a stáří. Jinde při průmyslu, řemesle a jiných živnostech jsou nemocenské pokladny, kdežto u zemědělského dělníka nic podobného není; čeledín a služka náležejí pod zákon čelední, jež je hospodář povinen v nemoci po měsíc ošetřovati a léčení za ně platiti. Že se to na mnoze neděje jinak než z přinucení, nikoliv z lásky křesťanské, dokládati netřeba; čeledín povážlivě nemocný leží v konírně, služka v chlívě nebo ve chladné špižírně a pod., a že lékař se často nezavolá, dříve než je smrt na jazyku, jest pravdou, ale netřeba se tomu také diviti, neboť jen na velkých obcích je lékař a zavolání jeho vyžádá si mimo lék hned 3—10 zlatých, a ty náš ubohý zemědělec na cestě nesbírá, ale musí se hodně dřítí, než je vydělá.

Doporučoval bych našim rolníkům, vlastně obecním úřadům, aby z pokladny obecní, do které by mimořádně každý poplatník něco přispíval, hradily se výlohy se zavoláním lékaře vzniklé. Ne- třeba zvlášt, vyjma nebezpečí, ku každé osobě lékaře volati, ale určití jeden dva dny v týdnu, ve kterých by lékař v dotyčné obci ordinoval.

I v tom musí se něco státi a myslím, že k tomu dojde co nejdříve; nutno také postarati se v ú- razu i pro případ stáří. To všem vymohou sociální poměry budoucnosti a jest to zcela dle zákona lidskosti a je to také povinnost křesťanská postarati se v každém ohledu o svého spolubratra, který nám pomáhal naše živobyті obhájití.

Nedostatku dělnictva zemědělského dalo by se předejítí ovšem velmi hravě přiměřenou změnou organisace branné; vůbec odpomoci nedostatku dělnictva zemědělského dá se velmi snadno, zvlášt povážíme-li, že ve městech jest množství dělníků bez zaměstnání, ale nám se dnes nejedná o tuto otázku, jako o to, *v čas zabrániti rejdu social- istických stran mezi dělnictvem zemědělským.*

Nejdříve musíme našeho hospodáře upozorniti na nebezpečí proudů socialistických stran pro rol- nictvo, jak o jeho budoucnosti smýšlejí, aby rolník poznal na první pohled falešnou tvář socialistických agentů, dále říci mu, jak si má vůči svému dělnictvu počínati, a pak ukázati i na povinnosti dělníka, které má vůči svému chlebo- dárci.

II.

Zakladatel soc. demokracie, žid Karel Marx, prorokoval, že bude nekrvavá sociální revoluce soustředováním prostředků výroby v rukou stále menšího počtu vlastníků a současným postupováním proletarisování nejširších vrstev, zvláště pak středních tříd výrobních nejdéle do r. 1898 dokonána.

Soc. dem. celého světa proletarisaci středních stavů výrobních zvláště prohlásila za svůj nejsvětější požadavek a nizozemský socialista Vliegen se přiznal, »že soc. demokracie nizozemská *odmítá kompromis, čelící ku zachování rolnictva*« a že trvá na tom, »že zachování této výrobní třídy není ani společnosti ani dělnictvu propěšné«

Stůjž zde doslovní výrok Vliegenův: »Má-li býti zemědělství při životní síle zachováno — a tím jedině se dá maloroelník pro sociální demokracii získati, — musí býti zavedena ochrana celní. Touto ochranou se arcit' uvalují břemena na veškeré obyvatelstvo na prospěch jedině jeho třídy a opatření takové jest již proto neudržitelným, *protože zdražením plodin zdražuje se půda a tak zdražuje se přechod půdy ve společné vlastnictví*. Kdo chce malého hospodáře jako vlastníka půdy zachovati, musí celý vyvlastňovací proces zastaviti, vždyť musí býti v prvé řadě malý majetek pohlcen. *Soukromý majetek pozemkový se musí státi břemenem*; musí býti držiteli u přirovnání s jiným

majetkem škodným; pak teprve vznikne naděje ve překonání odporu vlastníků proti sespolečnění půdy.« — —

Část soc. dem. jakoby zaujímal politiku vyčkávací, totiž jako by nepřáli si okamžitě zproletarisování rolnictva, ale to činí jen z důvodů agitačních. Jest jisto, že všichni soc. dem., jak správně uvedl K. Adámek, zůstávají sjednoceni v základních zásadách svého programu: *»rozvalení a sproletarisování středních tříd výrobních, rolnictva a řemeslnictva.«*

A stejným cílem všech těchto odstínů soc. dem. jest a zůstává udolání středních tříd výrobních, jež jsou hlavně překážkou vítězení propagandy socialistické.

Vždyť to také docela otevřeně přiznávají. Vůdce soc. dem. Bebel (r. 1893 v Kolíně n. R.) prohlásil, že prý *»musí se rolníkům a živnostníkům přímo povědět, že nemohou býti v nynější společnosti zachráněni«* a týž Bebel řekl na sjezdu vratislavském: *»... nemůžeme a také nechceme rolníka zachrániti.«*

A soc. dem. Lutr? ten řekl na témže sjezdu: *»Mluvíc za nynějších poměrů o zachování malého rolníka — vodíme ho za nos.«* To by si měl náš rolník pamatovat a při příležitosti po vešnicích hausírujícím agentům socialistickým řádně to připomenouti: že on má tolik důvtipu, než aby se od každého židovského zaprodance nechal tahat za

nos, a řádně ho poukázal na některou cestu z vesnice vedoucí.

Poslední dobou, více než před tím, rozlízají se po vesnicích socialisté, aby zde lovili dobrácký náš lid; hodí mezi něho několik frází o útrapách, o vládě, plivne po knězi, ovšem francouzském, nebo německém atd., který se hájit nemůže, neboť kdyby učinil tak proti místnímu, zle by pochodil, zahubuje na továrníka, ba i na žida, kterému dělá řečník pochopa, pochválí zemědělce, že je jádrem národa, a tak chytá na vějíčku lehkověrný lid, který, kdyby byl poučován, řádně by se proti takovému mámení ohradil. Ale prosím Vás. Náš učitel, jemuž na prvním místě přináleží tu pracovat, ten klidně se na to dívá, ba řehtá se a tleská řečníkovi, když přímo uráží náboženství, kněze, církvev, řehtá se a tleská řečníkovi, když nepřímou dělá si blázny z našeho poctivého českého sedláka. A když zhnusí se místnímu knězi katolickému (evangeličtí se spokojeně na to řádění dívají) takové jednání »národních vychovatelů« a jde mezi lid, anebo z kazatelny poukáže na jejich řádění, tu spustí celý atheistický aparát a štve proti starostlivému knězi ze všech stran.

Netvrdím, že jsou všickni učitelé tací; doznávám a velmi rád, že deset procent našeho učitelstva plní své povinnosti, padesát procent že si hledí svého pivečka, karet a rodiny, a že těch zbývajících čtyřicet procent patří mezi ty, s nimiž náš český sedlák bude jednou účtovat.

Kdyby český náš učitel cítil své povinnosti vůči největšímu poplatníku, rolníku, postavil by se na jeho stranu a byl mu nápomocen radou i činem. On první musil by se postavit proti přívalu atheistického socialismu!

Považme, jak troufalá slova pronesl na lineckém sjezdu soc. dem. konaném r. 1898 socialista *Fitzer*: »Musíme malému rolníkovi přímo říci, že mu sociální demokracie pomoci nemůže; úkolem její není pečovati o vývoj malého rolnictva. Teprve, až bude toto rolnictvo ze svých statků vyhnáno, bude sociální demokracie také jeho zájmy zastupovati,« a posměšně dodal: »*do-kud však tyto statky drží, může mu býti pouze učitelkou.*« Něco podobného provedl Berner, Šturc a též »Právo Lidu,« které (r. 1898) napsalo, že »nemá chuti prodlužovati zdlouhavý proces umírání vrstev, které jsou *nynějšími společnými řády* odsouzeny k jisté záhubě.«

Ejhle rolníče, který základem státu jsi, vidíš, co je příčinou toho, že máš přijíti vnivec, že máš vzíti žebráckou hůl a mošnu? Jsou to *nynější společenské řády*, které my nazýváme liberálními řády. Máš to na všech stranách samou svobodu, pro kterou v domnění, že si prospěješ, jsi krvácel, a nyní svoboda ta platí jen pro některé, ty musíš býti stále otrokem, dále musíš dřít a se plahočiti a na konec snad na stará kolena čeká tě žebrácká hůl a mošna. Vidiš, kam to dopravovali ti naši svobodomyšlníci už dnes se svými liberalistickými

zákony a což jak to bude vypadat, až zvítězí úplně? A ty sám, na mnoze k tomu přispíváš, ty sám pleteš karabáč na sebe, na svou ženu, na své děti, na své potomky, ty nedbáš, ale i odmítáš dobrých rádců svých, kteří chtějí jíti zpátky, k zašlým dnům slávy naší, k těm lepším dnům našeho živobytí, naší národohospodářské síly a mohutnosti a proto, že pracují k tomu, aby takové doby opět nastaly, ty je odmítáš — že jsou zpátečníci. O přej si, ty sedláče český, té doby, kdy jsi byl pánem své hrudy, svého statečku. Nelekej se toho zpátečnictví, ale lekej se a varuj toho předstíraného pokroku, neboť to jest pokrok ku tvé hmotné zkáze.

Rolník náš, musí se postaviti proti nezřízeným agitacím socialistickým, neboť to jest pravdou nezvratnou a to musí míti stále na paměti a každý přítel zemědělství, *že socialismus zemědělský je mnohem nebezpečnější než socialismus průmyslový!*

Heslem všeho českého rolnictva budiž: *Vzhůru proti socialistickým agitacím v dělnictvo zemědělské nespokojenost zanášejícím a k práci ve prospěch zemědělského dělníka!*

III.

Každému hospodáři jedná se o to, aby měl nejen dělníka, ale zvláště čeled', s níž celý rok žije pohromadě, hodnou. Zkušenost učí, že většina čeledě nedbá a kazí, hospodářovu práci ničí nadobro a tím hospodářství klesá. Aby hospo-

dářství prospívalo, třeba, aby čeledínové a hospodáři pracovali si k ruce, čili »spojenými sílami.« Za tím cílem jsou jisté povinnosti, jichž mají dbáti hospodářové; naproti tomu jsou povinnosti, jež na srdci ležeti mají čeledi.

Hospodářové mají se chovati k čeládce jako otec k dětem. Čeládka pochází obyčejně z rodin chudých, opustí své rodiče, aby si výživu opatřila, tak že hospodář je pak otcem čeledínovým. Má vésti také péči o ně jako o své děti. V dějinách římských čteme, že tento pohanský národ každého roku jeden den, na svátek boha svého Saturna, posadil své otroky ke stolu a sami páni je obsluhovali.

Dobré dítě poslouchá rádo svého otce, činí to z lásky a ne z bázně. Proto čeládka má rovněž svého hospodáře z lásky poslouchati a ráda učiniti, co jí pán, nebo hospodář poručí, nemá při vykonávání díla toho po straně do hospodáře kleti a při tom zvířata trýzniti.

Čeledínové mají ochraňovati majetek svých hospodářů, mají k tomu přihlížeti, aby jejich vinou škody neutrpěl.

Druhá důležitá povinnost hospodářů je, aby byli učiteli své čeledi. Hospodáři mají přece příležitost slyšeti něco poučného spíše, než čeledín a nemají proto v sobě chovati své vědomosti, nýbrž mají svoji čeládku poučovati.

Čeládka bývá ponejvíce málo, nebo nic vzdělaná, ba i surová, proto mají ji hospodáři obrousiti,

vzdělati; k tomu potřebí se strany čeledinů, aby svých pánů také poslouchali. Ovšem často se stává, že mnohý čeledín dělá se moudřejším než hospodář, mnohá služka si myslí, že tomu lépe rozumí, než hospodyně.

Hospodářství škodí také velmi, že čeledínové bývají zpustlí. A tomu může také hospodář zabrániti, když vystoupí proti takové čeládce přísně. Bývá zlozvykem, že čeledínové v sobotu ten nějaký krejcar od hospodáře dostanou a tu po celou noc bouří a hýří, ráno pak jsou leniví a ku práci neschopni. Hospodář neptá se čeledína kde byl, a nezakáže mu takové jednání.

Hospodář má dáti čeledi řádné lůžko. Dále má se jemu dostati přiměřeného platu, aby si mohl v neděli a ve svátek slušně choditi, aby z toho mohl míti radost; nutno dáti mu dobrých, třeba prostých, ale chutně upravených pokrmů tolik, aby mohl pracovati. Má-li čeledín vše, co mu je k řádnému žití třeba, nepomyslí nekalým způsobem na újmu svého hospodáře nedostatky nahražovati.

Jedním z nejdůležitějších činitelů v otázce, o níž spisek náš jedná, jest: šíření nábožensko-mravného vychování, skromnosti, pracovitosti a spornosti.

Bude-li náš hospodář dbáti toho, aby jen mravného čeledína do služeb přijmul, anebo bude-li plniti své povinnosti vůči čeledínu, jež

jsem tu uvedl v každém ohledu jako otec vůči dítěti, bude-li přísný, až bezohledný, když toho třeba bude tak jako na druhé straně zase uznalý, laskavý a dobrotivý, získá si respekt a úctu u čeledi a ona ho uposlechne vždy a ve všem.

Jest velmi nutno, aby rolník náš vzal na sebe povinnost apoštolskou a dělnictvo své, od pasáka až po nejstaršího čeledína, od dělníka až po správce, poučoval. Nesmí se před ním uzavíratí, straniti se ho, naopak, besedovati s ním, varovati ho před zlými, ošemetnými svůdci, vyhověti mu, pokud mu to možno, t. j. pokud by to nebylo ku jeho škodě, ale na prospěch dělníka. Ne večery, neděle a svátky aby dělník probíjel v hospodách, v toulkách, ale řádně si odpočinul. Budtež v rodině hlasitě předčítány zábavné a poučné knihy a časopisy, zvláště odborné, budiž pěstován duch nábožensko-mravní. Pak přestane ta náboženská lhostejnost mezi čeledí, přestane touha po světáctví, přestane ale také možnost loviti mezi zemědělským dělnictvem pro rejdy socialistické.

Rolník náš nemůže býti stoupencem nauky, která čelí k tomu, aby se co nejdříve stal proletářem, ani nestrpí, aby i jeho dělnictvo zásadám těm holdovalo, on přičiní se, aby byla přítrž agitaci socialistické mezi zemědělci co nejdříve učiněna.

